

Προς
τον Πρόεδρο της Κυβέρνησης
Κ. Γεώργιο Παπανδρέου
Αθήνα

Κύριε Πρωθυπουργέ,

Οι **δυσμενείς** οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις στην παγκόσμια οικονομία συναντούν την ελληνική οικονομία με πολλαπλή επιδείνωση των διαρθρωτικών της αδυναμιών, αναδεικνύοντας εκτός των άλλων, τη σοβαρότητα της συρρίκνωσης του παραγωγικού ιστού της χώρας και την αύξηση της ανεργίας. Πράγματι, **η συντελούμενη** από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 επιλογή της σταδιακής τεχνολογικής, καινοτομικής, οργανωτικής και ποιοτικής απαξίωσης της παραγωγικής υποδομής στην μεταποίηση και στην γεωργία, με κυρίαρχη πλέον επιλογή τον τουρισμό, τις κατασκευές και την ναυτιλία, οδήγησε την ελληνική οικονομία στην αξιοποίηση κυρίως της ανειδίκευτης και όχι ειδικευμένης εργασίας, εγκαταλείποντας την παραγωγή προϊόντων υψηλής ποιότητας και υψηλής προστιθέμενης αξίας με δυναμική διεύρυνση και ανοδική παρουσία στις διεθνείς αγορές.

Ακριβώς αυτή η **αναπτυξιακή στρατηγική** συνεπικουρούμενη από την εφαρμοζόμενη οικονομική πολιτική οδήγησε την ελληνική οικονομία και τους εργαζόμενους στην σημερινή δυσμενή κατάσταση (ανεργία, ακρίβεια, απολύσεις, μείωση των εισοδημάτων, απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων, αποδόμηση του κοινωνικού κράτους, κλπ) μετά από μια μακρά περίοδο (1994-2008) αύξησης του ΑΕΠ και ανισοκατανομής του εισοδήματος, σε συνθήκες δανειστικής οικονομίας, θα έπρεπε να μειωθούν τα δημόσια ελλείμματα και το δημόσιο χρέος.

Το εκρηκτικό μείγμα αυτών των δυσμενών εξελίξεων θα επιδεινωθεί όταν η κρίση διεισδύσει εκτός από τους αρμούς της πραγματικής οικονομίας και στους αρμούς της κοινωνίας με εφιαλτικές διαστάσεις σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

Με αυτά τα δεδομένα, η οδός διάσωσης προϋποθέτει συνεκτικές και στοχοθετημένες παρεμβάσεις βραχυπρόθεσμου και μεσομακρο-πρόθεσμου χαρακτήρα, προκειμένου κατά την περίοδο 2010-2015 να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις αποκατάστασης των προαναφε-ρόμενων διαρθρωτικών ανισορροπιών. Το δυσάρεστο σ' αυτή την αναγκαιότητα είναι ότι η οικονομική στήριξη της ελληνικής οικονομίας από την Ε.Ε., την ΕΚΤ και το ΔΝΤ, μονεταριστικής κατά κύριο λόγο έμπνευσης αλλά και η οικονομική πολιτική κινούνται στην κατεύθυνση της δημοσιονομικής πειθαρχίας για την μείωση των δημοσίων δαπανών και ελλειμμάτων.

Η παντελής έλλειψη αναπτυξιακών στοιχείων καθώς και εισοδηματικών κοινωνικών ισοδύναμων στην επιβολή των μέτρων δημοσιονομικής πειθαρχίας, συρρικνώνουν την ζήτηση και κατανάλωση της μισθωτής δημόσιας και ιδιωτικής εργασίας, παρατείνουν τις συνθήκες οικονομικής κρίσης και ύφεσης της ελληνικής οικονομίας κατά τα επόμενα χρόνια και δημιουργούν, τόσο όρους στασιμότητας, όσο και όρους κραχ στην αγορά εργασίας με την αύξηση της ανεργίας. Μια τέτοια προοπτική θα στερηθεί της αντοχής της ελληνικής κοινωνίας, με ό, τι αυτό συνεπάγεται για την διάβρωση της κοινωνικής συνοχής και της κοινωνικής αλληλεγγύης. Όμως **πώς έφθασε η ελληνική οικονομία** σ' αυτό το επίπεδο της δημοσιονομικής κρίσης και σ' αυτή την αύξηση του δημοσίου ελλείμματος και του δημοσίου χρέους; Από την άποψη αυτή, **διερευνώντας** την ελληνική οικονομία κατά την περίοδο 1994-2008 διαπιστώνεται, εκτός των άλλων, ότι ήταν μία περίοδος σημαντικής αύξησης του ΑΕΠ και της ανισοκατανομής του εισοδήματος, κατά την οποία θα έπρεπε να μειωθούν τα δημόσια ελλείμματα και το δημόσιο χρέος. Αντ' αυτού, ιδιαίτερα την τελευταία δεκαετία, παρατηρείται μια σταδιακή αύξηση του δημοσίου ελλείμματος και του δημοσίου χρέους, χωρίς να έχει βελτιωθεί σημαντικά το βιοτικό επίπεδο της πλειοψηφίας του πληθυσμού και να έχουν διευρυνθεί τα αναπτυξιακά αποθέματα της χώρας.

Με άλλα λόγια, η οικονομική και η δημοσιονομική πολιτική του «ελληνικού παράδοξου» που ασκήθηκε κατά την περίοδο αυτή στην Ελλάδα, προσέφερε απαλλαγές και απελευθέρωση της φοροδιαφυγής στα υψηλά εισοδήματα και εξ αυτού του γεγονότος κατέφυγε σε δανεισμό για να καλύψει την απώλεια εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού, χρεώνοντας με την επιδείνωση του βιοτικού επιπέδου τουλάχιστον κατά 20% τις μελλοντικές γενεές των μισθωτών φορολογουμένων για την αποπληρωμή του αυξημένου δημοσίου χρέους.

Παράλληλα, οι δυσμενείς εξελίξεις κατά το 2009 της ελληνικής οικονομίας και η αναποτελεσματικότητα των μέτρων ανάσχεσης της οικονομικής κρίσης, προδιαγράφουν ότι κατά το 2010 και το 2011 θα αυξηθεί ο αριθμός των επιχειρήσεων που θα διακοπεί η λειτουργία τους, θα αυξηθούν οι απολύσεις και οι διαθεσιμότητες των εργαζομένων, θα διευρυνθούν στην αγορά εργασίας οι ευέλικτες και ανασφαλείς μορφές απασχόλησης και η εκ περιτροπής εργασία, θα αυξηθεί σημαντικά η ανεργία και θα συντελεσθεί μία σοβαρή επιδείνωση του εισοδηματικού και βιοτικού επιπέδου των πολιτών.

Με άλλα λόγια, η **επιδείνωση** των προαναφερόμενων μεγεθών στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2009, 2010, 2011 της οικονομικής κρίσης και ύφεσης διαμορφώνει το επίπεδο τους σ' αυτό των ετών 2004-2005. Ορισμένα μεγέθη π.χ. η εγχώρια ζήτηση με την συνέχιση της μείωσης της μέχρι το τέλος του 2011, επιστρέφει στα επίπεδα του έτους 2000.

Αξίζει να σημειωθεί ότι αυτή η οπισθοδρόμηση των εργασιακών, εισοδηματικών και κοινωνικών δικαιωμάτων συμβαίνει, όταν το επίπεδο σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις τιμές καταναλωτή είναι 94% (ακριβή χώρα), η παραγωγικότητα της εργασίας είναι 92% (χώρα πολλών ωρών και έντασης εργασίας) και οι μισθοί είναι 82% (χαμηλοί μισθοί σε σχέση με το επίπεδο παραγωγικότητας και των τιμών), το επίπεδο των οποίων συμπαρασύρει και το επίπεδο των συντάξεων σε αντίστοιχα χαμηλά επίπεδα.

Ταυτόχρονα ένα ευρώ στα τέσσερα (ΟΟΣΑ, 2009) που παράγονται στην ελληνική οικονομία δεν φορολογείται (25%, διαρροή ετήσιων εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού 12-15 δις ευρώ) και η φορολογική ανισότητα μισθών και κερδών έχει υπερβεί κάθε όριο. Από την άποψη είναι χαρακτηριστική η διαπίστωση (ΟΟΣΑ, 2009), σύμφωνα με την οποία η πραγματική φορολογική επιβάρυνση της εργασίας στην Ελλάδα (35,1%, 2007) αντιστοιχεί στον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης-25 (36,4%, 2006), ενώ η πραγματική φορολόγηση για τα κέρδη ανέρχεται, σχεδόν στο ήμισυ του μέσου όρου της Ε.Ε.-25 (15,9% για την Ελλάδα, έναντι 33,0% στην Ε.Ε.-25).

Έτσι, **η στρατηγική αντιμετώπισης**, σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο, των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης, δεν απαιτεί μόνο την «κήρυξη πολέμου» κατά της φοροδιαφυγής αλλά απαιτεί πριν και πάνω απ' όλα την «κήρυξη πολέμου» κατά της θεσμοποιημένης φοροαποφυγής.

Απαιτείται να κατανοηθεί από τους φορείς άσκησης της οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής, ότι οι βασικές πηγές χρηματοδότησης των δημοσίων και κοινωνικών δαπανών και της σταδιακής και αποτελεσματικής μείωσης του δημόσιου χρέους και του δημοσίου ελλείμματος δεν είναι ο συνεχής δανεισμός, οι φορολογικές επιβαρύνσεις και η πραγματική μείωση των μισθών των μισθωτών και των συντάξεων των συνταξιούχων αλλά η αντιμετώπιση της φορολογικής και εισοδηματικής ανισότητας στην χώρα μας.

Το ίδιο, **η στρατηγική αντιμετώπισης** της παραγωγικής καθίζησης και της αναπτυξιακής αδράνειας της ελληνικής οικονομίας, απαιτεί σε μεσο-μακροπρόθεσμο επίπεδο την εγκαθίδρυση ενός νέου αναπτυξιακού προτύπου στην Ελλάδα στην κατεύθυνση βελτίωσης της τεχνολογικής, παραγωγικής, ενεργειακής, κλιματικής και καινοτομικής βάσης στους τρεις τομείς οικονομικής δραστηριότητας στην χώρα μας.

Κρίνοντας εκ του αποτελέσματος, το πρότυπο ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας που ανέδειξε ως ατμομηχανές της οικονομικής μεγέθυνσης τις κατασκευές, τον τουρισμό, την ναυτιλία και το εμπόριο και βασίσθηκε στην ιδιωτική κατανάλωση και τον δανεισμό σε συνδυασμό, με την φορολογική και εισοδηματική ανισότητα καθώς και την βελτίωση του επιπέδου ανταγωνιστικότητας, με την μείωση του μοναδιαίου κόστους εργασίας, με κινητήριους μοχλούς, τις λανθασμένες εννοιολογικά και ουσιαστικά διαρθρωτικές αλλαγές, απορρύθμισης των εργασιακών σχέσεων, διεύρυνση της ευελιξίας στην εργασία και αποδόμησης της κοινωνικής ασφάλισης και υγείας **έχει πια καταρρεύσει**.

Παράλληλα, το πρότυπο αυτό ανάπτυξης στην Ελλάδα περιορίζοντας τους αναπτυξιακούς θύλακες παραγωγής και αναδιανομής πρωτογενών πλεονασμάτων ικανών να ανταποκρίνονται δυναμικά στις πραγματικές ανάγκες της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας, οδήγησε την οικονομική πολιτική σε επιλογές αναπαραγωγής του οικονομικού και κοινωνικού σχηματισμού πέραν των δυνατοτήτων του, με αποτέλεσμα τα «πέτρινα χρόνια» της οικονομικής κρίσης και ύφεσης να παρατείνονται και να χαρακτηρίζονται αρκετά δύσκολα για τη ελληνική οικονομία τους εργαζόμενους και τους συνταξιούχους, στην προοπτική εξισορρόπησης και ανάταξης των σοβαρών διαρθρωτικών προβλημάτων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα της ελληνικής οικονομίας.

Έτσι, **οι απαιτούμενες** διαρθρωτικές αλλαγές στην ελληνική οικονομία αφορούν, ουσιαστικά, και κατά προτεραιότητα, την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών της προβλημάτων με στόχο, στο πλαίσιο ενός νέου αναπτυξιακού προτύπου, την βελτίωση του επιπέδου της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας (ποιότητα παραγωγικής διαδικασίας, ποιότητα προϊόντων και υπηρεσιών, ποιότητα εργασιακών σχέσεων, ποιότητα εισοδήματος, ποιότητα κοινωνικής προστασίας, κλπ).

Η παρατήρηση αυτή σημαίνει ότι εάν δεν αντιμετωπισθούν άμεσα και αποτελεσματικά οι διαρθρωτικές αντιφάσεις στην ελληνική οικονομία, τόσο σε επίπεδο εννοιών και περιεχομένου, όσο και σε επίπεδο στρατηγικών και πολιτικών (αναδιανομή του εισοδήματος, νέο αναπτυξιακό πρότυπο), τότε οι δύσκολες προοπτικές που βρίσκονται μπροστά μας θα επιδεινωθούν με την έξαρση των αντιφάσεων «μείωση των προσλήψεων – αύξηση των απολύσεων και «μείωση των δημοσίων ελλειμμάτων – αύξηση των ελλειμμάτων στις θέσεις εργασίας». Οι προβλέψεις αρνητικής εξέλιξης του ΑΕΠ κατά το 2010 και το 2011 και οριακά θετικής εξέλιξης μετά το 2012, δεν είναι ικανές και αναγκαίες για να επιλύσουν τις προαναφερόμενες αντιφάσεις στην αγορά εργασίας, δεδομένου ότι το 2015, στην Ελλάδα, εάν επαληθευτούν αυτές οι προβλέψεις, δεν θα έχει επιτευχθεί ούτε καν το επίπεδο της επίσημης ανεργίας του 2008 (7,8%).

Όμως, **η οικονομική πολιτική** στο πλαίσιο της στρατηγικής, του χαρακτήρα και του περιεχομένου του Μνημονίου Συνεννόησης της Ελλάδας (Ν. 3845/10, ΦΕΚ, Τεύχος Α,65) με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, **προσδοκά** την μείωση του δημόσιου ελλείμματος, τον έλεγχο του δημόσιου χρέους, την βελτίωση του επιπέδου ανταγωνιστικότητας και την σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας, με σημαντική μείωση των μισθών, των συντάξεων και των εισοδημάτων, με καταλυτική απορρύθμιση (κραχ) των εργασιακών σχέσεων και με παραμετρική, όσο και με θεσμική αποδόμηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης.

Πράγματι, η **μείωση** των εισοδημάτων από 20% έως 30% στον δημόσιο τομέα, η αύξηση του ποσοστού απολύσεων από 2% σε 5% στις επιχειρήσεις που απασχολούν περισσότερους από 150 εργαζόμενους, η μείωση του ποσού της αποζημίωσης και η σταδιακή καταβολή του σε χρονικό διάστημα έξι μηνών, η υπονόμηση της Εθνικής Συλλογικής Σύμβασης εργασίας (ΕΓΣΣΕ) αφού η αμοιβή νεοεισερχόμενου στην αγορά εργασίας κάτω των 25 ετών θα είναι το 80% του ποσού της ΕΓΣΣΕ, αποτελούν επώδυνα, σκληρά και μονομερή μέτρα σε βάρος των εισοδηματικών και εργασιακών δικαιωμάτων του κόσμου της μισθωτής εργασίας. Παράλληλα, οι επώδυνες αλλαγές στο ασφαλιστικό έχουν διμέτωπο χαρακτήρα, αφού χαρακτηρίζονται τόσο από τις παραμετρικές αλλαγές (αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης, αλλαγή του τρόπου υπολογισμού των συντάξεων, αύξηση του χρόνου παραμονής στην εργασία, μείωση των συντάξεων, κλπ.) όσο και από θεσμικές, δομικές αλλαγές (θεσμοποίηση του κεφαλαιοποιητικού συστήματος) προσβλέποντας μία αύξηση της κρατικής δαπάνης για συντάξεις από 4,8% του ΑΕΠ (2008) στο 7,5% του ΑΕΠ το 2060, ανεξάρτητα εάν καθ' όλη αυτήν την περίοδο ο

αριθμός των συνταξιούχων θα αυξηθεί κατά 70%, ενώ ταυτόχρονα θα διπλασιαστεί τόσο το ΑΕΠ, όσο και η παραγωγικότητα της εργασίας.

Όμως, η **δομική αντίφαση** των στόχων και του περιεχομένου των περιοριστικών και μονομερών αυτών μέτρων σε βάρος του κόσμου της μισθωτής εργασίας, σε σχέση με τις πραγματικές ανάγκες της ελληνικής οικονομίας, των ασφαλισμένων-συνταξιούχων αλλά και των χρηματοδοτικών αναγκών του κοινωνικο-ασφαλιστικού συστήματος, εμπεριέχουν, εκτός των άλλων, την παγίδα της λιτότητας, αφού παρατείνεται η ύφεση και δημιουργούνται συνθήκες ανησυχητικής αύξησης της ανεργίας και του πληθωρισμού, επιδεινώνοντας ακόμη περισσότερο, τόσο την αγοραστική δύναμη των μισθωτών, όσο και τις συνθήκες ανάκαμψης και εξόδου της ελληνικής οικονομίας από την κρίση.

Ταυτόχρονα, **τα μέτρα αυτά λιτότητας** όχι μόνο υποβαθμίζουν και ευτελίζουν τις εισοδηματικές, εργασιακές και κοινωνικο-ασφαλιστικές διαστάσεις της εργασίας αλλά ακόμη περισσότερο **ισοπεδώνουν** τον ιστορικό και κοινωνικο-οικονομικό ρόλο της εργασίας, με την έννοια ότι κατά την διάρκεια των τελευταίων δύο αιώνων η εργασία συνιστά δημιουργική δράση που εμπεριέχει την προσδοκία της βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου, ενώ με τα μέτρα αυτά αποπειράται να μετεξελιχθεί σε δράση χωρίς προσδοκία, με προοπτική επιδείνωσης και «φτωχοποίησης» του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων και ιδιαίτερα των νέων γενεών.

Στις **σημερινές συνθήκες** της οικονομικής κρίσης και ύφεσης, η Ευρώπη και η οικονομική και νομισματική της οντότητα, η Ευρωπαϊκή Ένωση, αδυνατεί να κατανοήσει στο βάθος τα προβλήματα που αντιμετωπίζει, τον τρόπο και την νέα στρατηγική που οι συνθήκες επιβάλλουν να ακολουθήσει. Η δυσκολία αυτή συνοδεύεται από μια απροθυμία άμεσης συλλογικής και συντονισμένης δράσης, προκειμένου η Ευρώπη να αντιμετωπίσει την διδυμη κρίση (δημόσιο έλλειμμα και δημόσιο χρέος) που πλήττει αρκετά κράτη-μέλη της (Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία) χάνοντας την πρωτοβουλία των αποφάσεων έναντι των αγορών, με κίνδυνο μετά από αυτή τη φάση, τα περιοριστικά μέτρα (συρρίκνωση του εισοδήματος των νοικοκυριών κατά 30 δισ. ευρώ το 2010-2013) που αποφασίστηκαν για την Ελλάδα, ως αντιστάθμισμα χρηματοδοτικής ενίσχυσης (Ε.Ε., ΕΚΤ, Δ.Ν.Τ.) της ελληνικής οικονομίας (110 δισ. ευρώ) για την περίοδο 2010-2013, να οδηγήσουν σε παράταση της ύφεσης στην ελληνική οικονομία.

Το γεγονός ότι η **κρίση** στην Μεσογειακή και Ανατολική Ευρώπη αφέθηκε να ξεπεράσει το σημείο μη επαναφοράς, δημιούργησε δυσχέρειες στην διαχείριση της και λήψη σκληρών μέτρων στο εισόδημα, στις εργασιακές σχέσεις και στην κοινωνική ασφάλιση, τα οποία εκτός από την σημαντική συρρίκνωση των οικογενειακών προϋπολογισμών, θα επιφέρουν μείωση της ζήτησης, διευρύνοντας το εύρος και το βάθος της ύφεσης στην πραγματική οικονομία με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την έκρηξη της ανεργίας. **Το επιχείρημα** της θεραπείας σοκ στην Ελλάδα συνίσταται στο γεγονός της αναγκαιότητας αποκατάστασης των σοβαρών δημοσιονομικών ανισορροπιών της χώρας (δημόσιο έλλειμμα 13,6% του ΑΕΠ, δημόσιο χρέος 115% του ΑΕΠ, έλλειμμα ισοζυγίου πληρωμών -11% του ΑΕΠ κατά το 2009), προκειμένου να μην παρατηρηθεί το φαινόμενο του ντόμινο και σε άλλες χώρες της Ευρωζώνης. Υποστηρίζεται μάλιστα ότι σε μια τέτοια περίπτωση, η Ευρωζώνη θα χρειασθεί πρόσθετα κεφάλαια 700 δισ. ευρώ, με κίνδυνο μεταφοράς του προβλήματος και

εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε χώρες με υψηλό χρέος, όπως η Ιαπωνία, η Βρετανία και οι Η.Π.Α.

Με άλλα λόγια, θεωρείται ότι **το ισχυρό μέλλον** του ευρώ και της Ευρωζώνης θα εξαρτηθεί από την επιτυχή έκβαση του προγράμματος λιτότητας στην Ελλάδα. Διαφορετικά, όπως υποστηρίζεται, οι συνέπειες θα επεκταθούν για διαφορετικούς λόγους (Πορτογαλία: έλλειμμα ανταγωνιστικότητας, Ισπανία: αρνητική εξέλιξη του ΑΕΠ, Ιταλία: υψηλό δημόσιο χρέος, Ιρλανδία: έλλειμμα ρευστότητας στις τράπεζες) και σε άλλες χώρες της Ευρωζώνης.

Όμως, η διαμόρφωση και η εφαρμογή των μέτρων λιτότητας στην Ελλάδα εκφράζουν την μονεταριστική αντίληψη της εισαγωγής της ελληνικής οικονομίας στον «θάλαμο καταστολής», ευελπιστώντας, μάταια, την αναζωογόνηση της επενδυτικής δραστηριότητας (δημόσιας και ιδιωτικής) διαμέσου του ευτελισμού της αμοιβής του κόσμου της μισθωτής εργασίας, αντί της επιδίωξης ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας διαμέσου των δημόσιων πολιτικών και της αναδιανομής του εισοδήματος σε όφελος των δημόσιων ταμείων, των μισθωτών και της κατανάλωσης τους.

Στο πλαίσιο αυτό, **η σημερινή κατάσταση** στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτυπώνει ανάγλυφα την προοπτική δημιουργίας μίας νέας «οικονομικής ηπείρου», στον πλανήτη, την «Λατινική Ευρώπη», συγκροτημένη περιφερειακά της κεντρικής και ανεπτυγμένης τεχνολογικά και κοινωνικά Ευρώπης από τις αδύναμες παραγωγικά, τεχνολογικά και κοινωνικά χώρες της Ανατολικής και Μεσογειακής Ευρώπης.

Από την άποψη αυτή, αποτελεί στόχο **επείγουσας προτεραιότητας** η ανάσχεση αυτής της προοπτικής για την ελληνική οικονομία με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της στρατηγικής του νέου αναπτυξιακού προτύπου που συμπυκνώνεται στην επίτευξη της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας και τοποθετείται στον αντίποδα του αναπτυξιακού προτύπου των αρχών της δεκαετίας του 1990 της απαξίωσης των παραγωγικών δυνατοτήτων της χώρας και της ενδυνάμωσης των συνθηκών και προϋποθέσεων μεγέθυνσης του τουρισμού, των κατασκευών και του εμπορίου, μετατρέποντας την Ελλάδα από την προοπτική ενός σύγχρονου παραγωγικού, τεχνολογικού, και καινοτομικού κέντρου σ' ένα διαμετακομιστικό και τουριστικό κέντρο υπηρεσιών χαμηλής ποιότητας και προστιθέμενης αξίας.

Κατά συνέπεια, το **αναπτυξιακό διακύβευμα** για την Ελλάδα, ιδιαίτερα στις σημερινές συνθήκες της οικονομικής κρίσης και ύφεσης είναι ο επανασχεδιασμός και επαναπροσανατολισμός της αναπτυξιακής στρατηγικής. Στην κατεύθυνση αυτής της αναγκαιότητας οι δυνάμεις της εργασίας διεκδικούν με τις προτάσεις τους τον προσανατολισμό των αναπτυξιακών δυνάμεων της χώρας μας στο πεδίο της «ευφούς και παραγωγικής ανάπτυξης», των δημόσιων πολιτικών, της διαρθρωτικής – καινοτομικής – ποιοτικής ανταγωνιστικότητας και της ανασύστασης του κοινωνικού κράτους.

Το ερώτημα που γεννιέται σήμερα είναι εάν η Ελλάδα μέχρι το 2020, δηλαδή σε δέκα χρόνια, θα συνεχίσει να ακολουθεί την αναπτυξιακή επιλογή των αρχών της δεκαετίας του 1990 ή θα μετεξελιχθεί σε μία χώρα με υπολογίσιμο και ποιοτικό βιομηχανικό, καινοτομικό, τεχνολογικό και μεταποιητικό ιστό;

Εάν υποθέσουμε ότι η σοβαρότητα **του αναπτυξιακού διακυβεύματος** γίνεται κατανοητή από την οικονομική πολιτική της χώρας, με την έννοια ότι «η κρίση της

εργασίας δεν αποτελεί λύση της οικονομικής κρίσης και ύφεσης», τότε είναι προφανές ότι απαιτείται να γίνουν ανατροπές στην αναπτυξιακή και βιομηχανική πολιτική με την χρησιμοποίηση αποτελεσματικών εργαλείων, προκειμένου οι αναπτυξιακές επιλογές να ανταποκρίνονται στις υπάρχουσες ανάγκες και δυνατότητες και επίσης να στοχεύουν στην εξισορρόπηση της θέσης της ελληνικής οικονομίας στον ευρωπαϊκό και στον διεθνή χώρο.

Η παρατήρηση αυτή σημαίνει ότι σε βραχυχρόνιο επίπεδο, για την προοπτική εξόδου από την κρίση, απαιτείται η κατανόηση της δομικής κρίσης του αναπτυξιακού μοντέλου στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση και οι αναγκαίες επιλογές απαιτούνται να έχουν ορίζοντα δεκαετίας με την υπέρβαση του αναπτυξιακού προτύπου της δανειακής μεγέθυνσης της δημόσιας και ιδιωτικής κατανάλωσης, της ανισοκατανομής του εισοδήματος, της απελευθέρωσης της φοροδιαφυγής, εισφοροδιαφυγής, της ευέλικτης, αδήλωτης και ανασφάλιστης εργασίας καθώς και της συρρίκνωσης του τεχνολογικού και παραγωγικού δυναμικού της χώρας.

Πιο συγκεκριμένα, η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της ύφεσης στην οικονομία και την απασχόληση, η προοπτική ανάκαμψης και η αποτροπή της κρίσης δανεισμού, χρέους και ανεργίας επιβάλλει **την ριζική αντικατάσταση** του ευρωπαϊκού και ελληνικού προτύπου ανάπτυξης της ευελιξίας της εργασίας, της ενίσχυσης της προσφοράς και της ιδιωτικοποίησης και κεφαλαιοποίησης του κοινωνικού κράτους, από το νέο αναπτυξιακό πρότυπο της ρύθμισης της εργασίας, της ενίσχυσης της καινοτομικής και παραγωγικής ανάπτυξης, με την αύξηση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων και της ενδυνάμωσης της αναδιανομής του εισοδήματος και της αναδιανεμητικότητας του κοινωνικού κράτους.

Εάν **η στρατηγική αυτή** δεν αποτελέσει την κατά προτεραιότητα επιλογή της δεκαετίας 2010-2020 στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση, τότε το «σταθεροποιητικό μέλλον των προσδοκιών και της τόνωσης της προσφοράς», όπως συνέβη τα τελευταία είκοσι χρόνια, παραμελώντας όχι σε όρους δανειστικής οικονομίας «την τόνωση της ενεργού ζήτησης», διαγράφεται δυσόλωνο για την πλειοψηφία του ευρωπαϊκού και ελληνικού πληθυσμού.

Από την άποψη αυτή, απαιτείται να βρεθούν νέοι θύλακες κινητήριας δύναμης της ευρωπαϊκής και ελληνικής ανάκαμψης, προκειμένου να ανατραπούν οι χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης που τροφοδοτούν υψηλά ποσοστά ανεργίας στην Ευρώπη και στην Ελλάδα. Ειδικότερα για την ευρωπαϊκή οικονομία αποτελεί επιλογή πρώτης προτεραιότητας η δημιουργία εσωτερικών προϋποθέσεων ανάκαμψης, αφού οι εξωτερικές προϋποθέσεις είναι αρκετά περιορισμένες.

Στο υπόβαθρο αυτής της αναπτυξιακής στρατηγικής απαιτείται να είναι η επενδυτική δραστηριότητα και όχι η κερδοσκοπία το θεμελιώδες στοιχείο του επιχειρηματικού πολιτισμού.

Παράλληλα, αξίζει να σημειωθεί ότι **το αναπτυξιακό πρόβλημα** της ελληνικής και ευρωπαϊκής οικονομίας δεν εξαντλείται στα έσοδα, τις δαπάνες, το δημόσιο έλλειμμα και το δημόσιο χρέος. Είναι πολύ βαθύτερο και σοβαρότερο και σχετίζεται κυρίως όχι με τον εμπειρικό και πρακτικό χαρακτήρα επίλυσής του, αλλά με την οπτική που αξιολογείται το οικονομικό και κοινωνικό πρόβλημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην χώρα μας.

Από την άποψη αυτή εάν το πρόβλημα αξιολογείται με **μονεταριστικούς όρους** ως δημοσιονομικό και διαχειριστικό, τότε η περίοδος 2010-2015 στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ιδιαίτερα στα κράτη-μέλη της Ανατολικής και Μεσογειακής περιφέρειάς της, θα χαρακτηριστεί από την παράταση ή την πρόκληση δεύτερου κύματος ύφεσης και στασιμότητας.

Αντίθετα, εάν το πρόβλημα αξιολογείται με **αναδιανεμητικούς όρους**, ως αναπτυξιακό και κοινωνικό, με την έννοια της κατάρρευσης του αναπτυξιακού μοντέλου, στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση, τότε απαιτείται παραγωγική και καινοτομική ανασυγκρότηση με σεβασμό στην εργασιακή και ασφαλιστική νομιμότητα.

Στην κατεύθυνση αυτή είναι **αναγκαίο** και δυνατό να στηριχθούν κλάδοι παραγωγικής δραστηριότητας που θα μπορούσαν να είχαν επιτύχει πολύ καλύτερες επιδόσεις σε ότι αφορά την ποιότητα, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση. Ποιος μπορεί να ισχυριστεί σοβαρά στην χώρα μας ότι η αγροτική παραγωγή, ή οι μεταποιητικοί κλάδοι όπως το ένδυμα, η υφαντουργία, τα ναυπηγεία, πολλά υλικά κατασκευών, και φυσικά ο τουρισμός και οι βιομηχανίες που τροφοδοτούν τις τουριστικές επιχειρήσεις, δεν θα μπορούσαν να είχαν ακολουθήσει μια περισσότερο δυναμική πορεία κατά τις τελευταίες δεκαετίες;

Η κυρίαρχη αντίληψη για την κερδοφορία με κάθε μέσο οδήγησε στην επικράτηση της γενικευμένης ευελιξίας με την ταυτόχρονη επιδείνωση της ασφάλειας, την επέκταση της αδήλωτης εργασίας, με την ανοχή των ελεγκτικών μηχανισμών, τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στάθηκαν ανίκανα να συνδυαστούν με τις ανάγκες σημαντικών κλάδων της οικονομίας, ενώ οι δημόσιες πολιτικές στους τομείς της υγείας και της κοινωνικής ασφάλισης διαμόρφωσαν τις συνθήκες μιας αργής αλλά αδυσώπητης φθοράς τους. Δεν μπορεί όμως να υπάρξει **παραγωγική ανασυγκρότηση** χωρίς προστασία των εργαζομένων και των ανέργων, χωρίς σεβασμό της εργασιακής και ασφαλιστικής νομιμότητας, χωρίς κοινωνικό κράτος οικονομικά βιώσιμο και κοινωνικά αποτελεσματικό.

Για να υπάρξουν **νέες επιλογές** χρειάζεται ένας απολογισμός των πολιτικών του παρελθόντος και η κατανόηση των αιτιών που οδήγησαν παρά τους πόρους που διατέθηκαν στην προϊούσα αποδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας και στη σημερινή σοβαρή απώλεια του παραγωγικού δυναμικού, της ανταγωνιστικότητας και των θέσεων εργασίας.

Όμως, **η πολιτική συρρίκνωσης** των αναπτυξιακών δυνατοτήτων καθώς και της οικονομικής δραστηριότητας, των εισοδηματικών και των κοινωνικών δικαιωμάτων που απορρέει από το **Μνημόνιο** (Μ.3845/10) δεν προβλέπεται να έχει αποτρεπτικά αποτελέσματα σε σχέση με την διαχείριση του δημόσιου χρέους και ως εκ τούτου η εφαρμοζόμενη πολιτική για την δημοσιονομική προσαρμογή της ελληνικής οικονομίας έχει εισέλθει σε τροχιά αυτοϋπονόμευσης.

Παράλληλα, η υλοποίηση των στόχων του Μνημονίου σε βάρος του κόσμου της μισθωτής εργασίας, προκειμένου να βελτιωθεί το επίπεδο ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, ενισχύει την ευελιξία στην αγορά εργασίας, μειώνει τα εισοδήματα, αυξάνει τις απολύσεις και την ανεργία, παρατείνοντας την ύφεση και οδηγώντας σ' ένα φαύλο κύκλο μακρο-οικονομικών και δημοσιονομικών

αντιφάσεων από τον οποίο η έξοδος σε αναπτυξιακούς και αναδιανεμητικούς όρους καθίσταται αρκετά δύσκολη.

Επομένως, η ύφεση, δεν είναι ένα «ατύχημα», ή το αποτέλεσμα κακών χειρισμών εκ μέρους της κυβέρνησης, του ΔΝΤ, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της ΕΚΤ, ούτε είναι απλώς το αποτέλεσμα των εγωιστικών συμφερόντων του χρηματοπιστωτικού κεφαλαίου. Η ύφεση θεωρείται, στα πλαίσια της κυρίαρχης οικονομικής θεωρίας, το εργαλείο με το οποίο μια οικονομία θα ξαναβρεί τις χαμένες της ισορροπίες. Η ύφεση προβλέπεται, από την κυρίαρχη θεωρία, ως φυσιολογικό στάδιο της διαδικασίας προσαρμογής της οικονομίας σε εξωτερικές διαταραχές που έχει δεχτεί η οικονομία (σε καθεστώς νομισματικής ένωσης, άρα αδυναμίας υποτίμησης του νομίσματος). Η ύφεση αξιοποιείται ως μέσο για την πειθάρχηση των εργαζομένων σε λιγότερες προστατευτικές ρυθμίσεις και χαμηλότερους μισθούς υπό την πίεση της ανεργίας και του διογκούμενου εφεδρικού εργατικού δυναμικού. Ήδη, εξελίσσεται στην Ελλάδα, σε αυτήν την κατεύθυνση, μια σοβαρή για τα ευρωπαϊκά δεδομένα επιχείρηση απορρυθμιστικών αλλαγών στην αγορά εργασίας, οι οποίες αναιρούν στο μεγαλύτερο μέρος τους τις ρυθμίσεις που προστατεύουν τους εργαζόμενους από την υπέρμετρη ισχύ των επιχειρήσεων. Στην ίδια κατεύθυνση, τίθενται και ενισχύονται οι βάσεις για την αποδιάρθρωση του κοινωνικού κράτος και την μετατροπή των βασικών δημόσιων αγαθών σε ιδιωτικά αγαθά.

Όμως, η ύφεση θα μετατραπεί σε μια σωρευτική διαδικασία αυτοτροφοδοτούμενης επιδείνωσης. Καταρχήν από την πλευρά της ζήτησης: Η συνολική ζήτηση θα επηρεαστεί στην πρώτη φάση της εσωτερικής υποτίμησης από τις μειώσεις των μισθών. Προφανώς, ο αυξανόμενος δανεισμός των μισθωτών κατά την περίοδο που προηγήθηκε της χρηματοπιστωτικής κρίσης είχε επιτρέψει σε σημαντικό βαθμό την αποσύνδεση των μισθών από την ιδιωτική κατανάλωση. Από την στιγμή, όμως, που η χρηματοπιστωτική κρίση οδήγησε σε μείωση του δανεισμού, η αγοραστική δύναμη των μισθών έχει ανακτήσει τον σημαντικό της ρόλο στην διαμόρφωση της ζήτησης. Η μείωση των μισθών επιφέρει, λοιπόν, μείωση της ιδιωτικής κατανάλωσης. Αυτή η αρχική μείωση επηρεάζει αρνητικά την συνολική ζήτηση και διαμέσου αυτής τις επενδύσεις παγίου κεφαλαίου. Οι επενδύσεις επηρεάζονται αρνητικά από τον χαμηλό βαθμό χρησιμοποίησης του παραγωγικού δυναμικού στην διάρκεια της εσωτερικής υποτίμησης: επενδύουν λιγότερο όταν αργεί το παραγωγικό τους δυναμικό σε μεγάλο βαθμό, ιδιαίτερα όταν αυτό δεν έχει υποστεί τεχνολογική απαξίωση, όπως συμβαίνει σήμερα στην Ελλάδα, της οποίας ένα μεγάλο μέρος του αποθέματος παγίου κεφαλαίου συσσωρεύθηκε πρόσφατα, κατά την περίοδο της μεγάλης οικονομικής ανόδου των ετών 1996-2006. Έτσι, η συμβολή όλων των συνιστωσών της εσωτερικής ζήτησης θα μειωθεί, η ανεργία θα αυξηθεί και θα μειώσει και αυτή με την σειρά της την εσωτερική ζήτηση και ο φαύλος κύκλος θα αρχίζει από την αρχή.

Επίσης, μια οικονομία που έχει υποστεί παρατεταμένη μείωση της ζήτησης δεν επανέρχεται στην αρχική της κατάσταση όταν αυξηθεί η ζήτηση, διότι, έχει εν τω μεταξύ υποστεί μια σειρά καταστροφών στο παραγωγικό και στο εργατικό δυναμικό της. Η παρατεταμένη μείωση της ζήτησης επιδρά στην πλευρά της προσφοράς: θα καταστρέψει ένα μέρος του κεφαλαιακού αποθέματος καθώς θα πτωχεύσουν σειρά επιχειρήσεων και ένα μέρος του εργατικού δυναμικού θα απολέσει τις γνώσεις του

και τις δεξιότητες του εξαιτίας της παραμονής του σε μακροχρόνια ανεργία. Θα μειωθεί ο μέγιστος δυνατός ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας.

Η κάθοδος θα συνεχίζεται έως ότου η εξωτερική ζήτηση, οι καθαρές εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αναλάβουν τον ρόλο του κινητήρα της οικονομίας χάρη στις μειώσεις του κόστους εργασίας και στις μειώσεις των τιμών των εγχωρίως παραγομένων προϊόντων (δηλαδή χάρη στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας τιμής). Ωστόσο η ταχύτητα με την οποία μια χώρα της ζώνης του ευρώ αποκαθιστά τις ισορροπίες της διαμέσου της διαδικασίας της εσωτερικής υποτίμησης, είναι μικρή. Πρόκειται δηλαδή για διαδικασία, όχι μόνον επίπονη, αλλά και μακρά. Στην Γερμανία, η πολιτική της εσωτερικής υποτίμησης που εφαρμόστηκε μετά το 1998, διήρκεσε περίπου μία δεκαετία, παρά την εξαιρετική εξαγωγική ισχύ της χώρας αυτής. Η συμβολή του εξωτερικού εμπορίου στην περίπτωση της Ελλάδας είναι μικρή και ως εκ τούτου η ικανότητα των καθαρών εξαγωγών να ωθήσουν την ελληνική οικονομία έξω από την ύφεση είναι πολύ αμφίβολη.

Οι αναλύσεις μας σχετικά με **την εσωτερική υποτίμηση** δείχνουν ότι για την έξοδο από την κρίση θα ήταν πολύ πιο αποτελεσματικό να πραγματοποιηθεί **ο ανταγωνιστικός αποπληθωρισμός** με απευθείας μείωση των τιμών χωρίς να θιγούν οι μισθοί, για τον πολύ απλό λόγο ότι τα περιθώρια κέρδους στην Ελλάδα είναι κατά πολύ αυξημένα έναντι των άλλων προηγμένων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (η αναλογία του λειτουργικού πλεονάσματος των επιχειρήσεων προς τις αποδοχές εργασίας είναι πολύ υψηλότερη στην Ελλάδα έναντι των άλλων χωρών της ΕΕ). Είναι δε τόσο αυξημένα, τα περιθώρια κέρδους, ώστε η μείωσή τους δεν θα έθιγε ούτε τις επενδύσεις, ούτε την απασχόληση, γιατί το εναλλακτικό όφελος, δηλαδή οι αποδόσεις των εναλλακτικών τοποθετήσεων, θα παρέμεναν μικρότερες της προσδοκώμενης κερδοφορίας ακόμη και μετά την μείωση των περιθωρίων κέρδους.

Ο ανταγωνιστικός αποπληθωρισμός θα μπορούσε να χρηματοδοτηθεί, από την προσαρμογή των περιθωρίων κέρδους στο επίπεδο των άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή διαμέσου μιας ανατροπής της τρέχουσας διανομής του προϊόντος που είναι εξαιρετικά δυσμενής για την μισθωτή εργασία. Η μείωση των περιθωρίων κέρδους πρέπει να χρηματοδοτήσει την διατήρηση της απασχόλησης και την αύξηση της αγοραστικής δύναμης των μισθών, που εκτός από την κοινωνική τους διάσταση, είναι και η καλύτερη μακροοικονομική ρύθμιση που μπορεί να γίνει στις παρούσες συνθήκες ώστε να ενισχυθεί η συνολική ζήτηση. Αυτό που χρειάζεται στη σημερινή συγκυρία η ελληνική οικονομία δεν είναι η διατήρηση των κερδών στα σημερινά επίπεδα αλλά η αύξηση της ζήτησης των μεσαίων και χαμηλών εισοδημάτων από εργασία διαμέσου μιας μείωσης των περιθωρίων κέρδους (άρα και των τιμών).

Ένας τέτοιος, εναλλακτικός αποπληθωρισμός, όμως, δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί χάρη στην καλή θέληση των επιχειρήσεων, που επιδιώκουν την μεγιστοποίηση του κέρδους. Θα έπρεπε η οικονομική πολιτική να προωθήσει σειρά δραστικών μέτρων για τον περιορισμό των κατά τα άλλα πασιγνώστων ολιγοπωλιακών συνθηκών στις ελληνικές αγορές προϊόντων.

Όμως, η οικονομική πολιτική προωθεί μέτρα για την άρση των υποτιθέμενων ακαμψιών των αγορών εργασίας. Ένας μη προκατειλημμένος παρατηρητής θα είχε ωςτόσο αντιληφθεί ότι το μεν ονομαστικό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, συγκρινόμενο με το αντίστοιχο των ανταγωνιστριών χωρών, μειώνεται ήδη από τον Σεπτέμβριο του 2008, σε αντίθεση με τις τιμές των προϊόντων που συνεχίζουν την ανοδική τους πορεία μέσα σε συνθήκες ύφεσης και μάλιστα με αυξητικούς ρυθμούς που δείχνουν την αποφασιστικότητα με την οποία ο επιχειρηματικός κόσμος υπερασπίζεται την υψηλή κερδοφορία με την οποία έχει εξοικειωθεί. Εάν υπάρχουν άκαμπτες αγορές στην Ελλάδα, αυτές δεν είναι οι αγορές εργασίας αλλά οι αγορές προϊόντων και υπηρεσιών και σε αυτές απαιτείται να στοχεύουν οι διαρθρωτικές αλλαγές.

Μια συνεπής και δίκαιη πολιτική αναδιανομής του εισοδήματος θα έλυνε επίσης και το δημοσιονομικό πρόβλημα. Οι μεγάλες περιουσίες θα έπρεπε να αναλάβουν το κύριο βάρος της προσαρμογής, οι φοροαπαλλαγές των επιχειρήσεων να επανεξετασθούν, ο έλεγχος των ανώτερων εισοδημάτων που φοροδιαφεύγουν να γίνει εξονυχιστικός κλπ. Η αναλογία των εισοδημάτων ιδιοκτησίας προς τις αμοιβές εργασίας (λαμβάνοντας υπόψη και την αυτοαπασχόληση) στην Ελλάδα ανερχόταν, το 2009, σε 0,43 ενώ στις περισσότερες από τις άλλες χώρες της ΕΕ-15 βρισκόταν στην περιοχή 0,1-0,3 (μέσος όρος ζώνης του ευρώ 0,25).

Είναι δυνατόν στις σημερινές κρίσιμες περιστάσεις για το μέλλον της ελληνικής οικονομίας, να υλοποιηθεί μια αύξηση της φορολογίας κατά 10 μονάδες του ΑΕΠ, η οποία θα προέλθει κατά το μισό από την πραγματική αποκατάσταση της φορολογικής δικαιοσύνης, και κατά το άλλο μισό από την αναδιανομή του εισοδήματος και την επιβολή ενός πράσινου φόρου. Με αυτό τον τρόπο θα εξασφαλιστεί η πληρωμή των τόκων του δημοσίου χρέους, αλλά θα υπάρχουν και πόροι διαθέσιμοι για τη στήριξη της βιωσιμότητας του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, για την άμεση δημιουργία θέσεων εργασίας σε κοινωνικές υπηρεσίες (4 δις ευρώ το χρόνο ισοδυναμούν με 200.000 ως 250.000 θέσεις εργασίας) και για την αύξηση των δημοσίων επενδύσεων κατά 40% περίπου. Το πρόσθετο διαθέσιμο ποσό για τη στήριξη της οικονομίας θα ισοδυναμεί ετησίως με το τριπλάσιο των πόρων του ΕΣΠΑ και θα εξασφαλίσει την απαρχή μιας πορείας ανασυγκρότησης της ελληνικής οικονομίας, και θα έχει επιβαρύνει μόνο την πολυτελή κατανάλωση και τις εισαγωγές.

Η ασκούμενη πολιτική βασίζεται στην ιδέα ότι πρέπει να ενισχυθεί η δημοσιονομική πειθαρχία για να πεισθούν οι διεθνείς αγορές για τις θετικές προοπτικές της ελληνικής οικονομίας, ώστε να υπάρχουν λογικοί όροι δανεισμού του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Αυτό που προτείνει είναι η εφαρμογή μιας πολιτικής ύφεσης και επίδειξης ισχύος έναντι των εργαζομένων, για να βελτιωθεί η εικόνα της χώρας “στις αγορές”. Προτείνει, μάλιστα, μια πολιτική ύφεσης που θα έχει και διάρκεια, αφού θα πρέπει να παράγει πρωτογενή πλεονάσματα της τάξεως του 5% του ΑΕΠ για μια δεκαετία ώστε να μειωθεί το δημόσιο χρέος. Θα μπορέσει έτσι το κράτος να αποπληρώσει τα χρέη του προς τους μεγάλους πιστωτές του που είναι οι τράπεζες συλλέγοντας πόρους από τους φορολογούμενους με διαρκώς μειούμενους φορολογικούς συντελεστές επί των κερδών και των άλλων εισοδημάτων ιδιοκτησίας και διαρκώς αυξανόμενο βάρος επί των εισοδημάτων της εργασίας. Σε αυτή την

πολιτική όπου το χρηματιστικό κεφάλαιο δεν τιμωρείται για την κρίση που προκάλεσε, αλλά αποζημιώνεται από αυτούς στους οποίους θα έπρεπε να λογοδοτήσει, η δημοσιονομική προσαρμογή έχει έντονα άνισο πρόσημο, διότι καλούνται οι εργαζόμενοι, πρωτίστως δε οι μισθωτοί και οι συνταξιούχοι να αναλάβουν το βάρος της προσαρμογής. Πέραν τούτου, είναι αμφίβολο κατά πόσον θα μπορούσε να ενισχυθεί η οικονομική μεγέθυνση στην Ελλάδα χάρη σε μια μείωση των επιτοκίων εν μέσω λιτότητας που μειώνει δραστικά την αγοραστική δύναμη των μισθών και τον βαθμό χρησιμοποίησης του παραγωγικού δυναμικού.

Η πολιτική ύφεσης που ασκείται δεν προβλέπεται να έχει αποτρεπτικά αποτελέσματα σε σχέση με την διαχείριση του δημόσιου χρέους και η εφαρμοζόμενη πολιτική για την δημοσιονομική προσαρμογή της ελληνικής οικονομίας έχει εισέλθει σε τροχιά αυτοϋπονόμευσης. Έχει αποδειχθεί ιστορικά ότι δεν είναι οι πολιτικές μείωσης των δαπανών και αύξησης της φορολογίας καθεαυτές που επιτυγχάνουν την δημοσιονομική προσαρμογή αλλά ο συνδυασμός τους με εξωγενείς παράγοντες, όπως η ευνοϊκή διεθνής συγκυρία, η μείωση των επιτοκίων κ.ά. Έτσι με την απουσία τέτοιων προϋποθέσεων, το πρόγραμμα προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας εκτιμάται ότι δεν θα επιτύχει τους στόχους του, είτε επειδή η προκαλούμενη ύφεση μειώνει σε μεγαλύτερο βαθμό τα φορολογικά έσοδα σε σύγκριση με τις περικοπές στις δημόσιες δαπάνες αυξάνοντας το δημόσιο έλλειμμα, είτε επειδή, σε μια καλύτερη εκδοχή, η μείωση του ελλείμματος αποδεικνύεται μια εξαιρετικά βραδεία διαδικασία με ιδιαίτερος αυξημένο κοινωνικό κόστος, χωρίς παράλληλα να επιτυγχάνεται ικανοποιητική μείωση του δημόσιου χρέους εξαιτίας της αναιμικής ανάπτυξης.

Εξαιτίας αυτών των λόγων, η τριετής απόσυρση από τις χρηματιστικές αγορές αναμένεται να αποδειχθεί ανεπαρκής. Ως εκ τούτου, είναι αναγκαίος ο αναπροσανατολισμός της ασκούμενης πολιτικής στην κατεύθυνση της πρωτογενούς αναδιανομής του εισοδήματος υπέρ των μισθωτών με σκοπό την επίτευξη ανταγωνιστικού αποπληθωρισμού, αλλά και της δευτερογενούς αναδιανομής με σκοπό την αντιμετώπιση των χρόνιων δημοσιονομικών προβλημάτων.

Με αυτά τα δεδομένα, η ΓΣΕΕ θεωρεί ότι χρειάζεται ριζικός αναπροσανατολισμός της πολιτικής για την ανάκαμψη και την αποτροπή της όξυνσης της κρίσης δανεισμού, χρέους και ανεργίας. Θα πρέπει να αντικατασταθεί η πολιτική που προωθεί την ευελιξία της εργασίας (μικρο-επίπεδο), την ενίσχυσης της προσφοράς (μακρο-επίπεδο) και την ιδιωτικοποίηση και κεφαλαιοποίηση του κοινωνικού κράτους (κοινωνικό επίπεδο), από μια πολιτική που θα προωθεί το νέο αναπτυξιακό πρότυπο της ρύθμισης της εργασίας (μικρο-επίπεδο), της ενίσχυσης της ζήτησης και της καινοτομικής και παραγωγικής ανάπτυξης διαμέσου της αύξησης των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων (μακρο-επίπεδο) και της ενδυνάμωσης της αναδιανομής του εισοδήματος και της αναδιανεμητικότητας του κοινωνικού κράτους (κοινωνικό επίπεδο).

Επομένως, είναι αναγκαίο και κατά προτεραιότητα, εκτός της επιλογής πολιτικών αντιμετώπισης του κοινωνικού κόστους, να αποτραπεί η καθοδική πορεία του παραγωγικού και τεχνολογικού υποβάθρου της χώρας.

Το ερώτημα που προκύπτει είναι, στο πλαίσιο της αναγκαιότητας του νέου αναπτυξιακού προτύπου, ποιο θα είναι το παραγωγικό και αναπτυξιακό μέλλον των

περιφερειών και των νομών της χώρας, ιδιαίτερα μάλιστα σε συνθήκες οικονομικής κρίσης και ύφεσης του άμεσου (Ελλάδα) και ευρύτερου (Ευρωπαϊκή Ένωση – διεθνής οικονομία) κοινωνικο-οικονομικού περιβάλλοντος.

Στο ερώτημα αυτό η απάντηση που διατυπώνεται είναι ότι «στο μεσοπρόθεσμο διάστημα ο σχεδιασμός δημόσιων πολιτικών και ο προγραμματισμός των δράσεων για την υλοποίησή τους απαιτείται να συνδέεται με τη δομή και τη διάρθρωση του παραγωγικού συστήματος της κάθε περιφέρειας», προκειμένου «μέσα από την βελτίωση του πλέγματος των αλληλεξαρτήσεων των κρίσιμων κλάδων (Γεωργία - Μεταποίηση - Τουρισμός - Υπηρεσίες - Κατασκευές) να δημιουργηθεί μία εσωτερική δυναμική βέλτιστης οικονομικά και κοινωνικά απόδοσης». Υιοθετώντας αυτή την στρατηγική (σύνδεση των δημόσιων πολιτικών με τον χαρακτήρα και τη διάρθρωση του παραγωγικού συστήματος της περιφέρειας, βελτίωση του πλέγματος των αλληλεξαρτήσεων των κρίσιμων κλάδων) θα εξασφαλίσουμε τις συνθήκες μεταμόρφωσης του παραγωγικού συστήματος των αναπτυξιακών «μονοκαλλιιεργειών» (Τουρισμός – Γεωργία) με την ανάπτυξη συνεργιών και συμπληρωματικότητας μεταξύ πολλών κλάδων παραγωγής καθώς και με τη διεθνή αγορά.

Το αναπτυξιακό εργαλείο που θα υλοποιήσει αυτόν τον στόχο είναι τα clusters (ολοκληρωμένα συμπλέγματα δραστηριοτήτων) σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, μεταμορφώνοντας την παραγωγική στασιμότητα σε δυναμικούς πόλους ανάπτυξης – καινοτομίας, απασχόλησης και διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας. Η περιφέρεια σχεδιάζει (Αναπτυξιακός χαρακτήρας των περιφερειών) και οι τοπικές αρχές (Μεγάλοι Δήμοι) προγραμματίζουν και σε συνεργασία με τις επιχειρήσεις υλοποιούν τις συγκεκριμένες δράσεις των τοπικών παραγωγικών συστημάτων (κάθετες – οριζόντιες σχέσεις) και προωθούν την συνεργασία των επιχειρήσεων, την καινοτομική υποστήριξη με εργαστήρια έρευνας και εκπαίδευσης, την υποστήριξη της διεθνοποίησης της παραγωγής και την δημιουργία αναπτυξιακών υποδομών και δικτύων στην κατεύθυνση μίας ολοκληρωμένης προσέγγισης της περιφερειακής βιώσιμης ανάπτυξης και όχι μίας επιδοματικής επιχορήγησης των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην περιφέρεια.

Στις σημερινές συνθήκες της διεθνούς και ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας η έλλειψη βάθους του τεχνολογικού και καινοτομικού υπόβαθρου της ελληνικής οικονομίας προσδίδει στην επιλογή ενός ολοκληρωμένου περιφερειακά και παραγωγικά νέου προσανατολισμού, κλαδική ευελιξία και αναπτυξιακή δυναμική.

Κύριε Πρωθυπουργέ,

Ο αναπτυξιακός και ο αναδιανεμητικός προσανατολισμός εξόδου από την οικονομική κρίση και ύφεση που διατυπώσαμε, θα λειτουργήσει, κατά την άποψή μας, ως νέα ποιοτική ατμομηχανή της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης αποτρέποντας την παραγωγική και τεχνολογική περιθωριοποίηση της ελληνικής οικονομίας, το κραχ στην αγορά εργασίας και την αποδόμηση του συστήματος κοινωνικής προστασίας, με σχεδιασμό και εξειδίκευση πολιτικών, με την υιοθέτηση σαφών στόχων (ποιότητα και διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα) και χρονοδιαγραμμάτων, συντονισμό –

συνέργεια – συμπληρωματικότητα – διεθνοποίηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων και πολιτικών καθώς και με καθιέρωση της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων σε σχέση με τους επιλεγμένους στόχους, με σεβασμό στην εργασιακή και κοινωνικο-ασφαλιστική νομιμότητα.

Από την άποψη αυτή αποτελεί για τη ΓΣΕΕ στόχο άμεσης και επείγουσας προτεραιότητας η δυναμική υπέρβαση του Μνημονίου (νέο μείγμα οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής) και η δημιουργία συνθηκών δυναμικής προοπτικής της ελληνικής οικονομίας (νέο πρότυπο οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης) τα οποία λειτουργούν ως οργανική ενότητα θα μεταμορφώσουν την ελληνική οικονομία σε έναν οικονομικό και κοινωνικό σχηματισμό καινοτομικής, γνωσιολογικής και κοινωνικά αλληλέγγυας προοπτικής, ο οποίος θα εξασφαλίζει την ποιότητα των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών καθώς και των εργασιακών, εισοδηματικών και κοινωνικών συνθηκών παραγωγής τους, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού και διεθνούς ανταγωνιστικού περιβάλλοντος.

Διεκδικούμε:

A. Προστασία από τις καταχρηστικές και αντικοινωνικές συμπεριφορές των τραπεζών, όλων των δανειοληπτών, με πρόσθετα ουσιαστικά μέτρα.

B. Σταθεροποίηση του τραπεζικο-πιστωτικού συστήματος με κοινωνικό έλεγχο, όχι με τη «διάσωση» των μεγαλομετόχων και των τραπεζιτών από τους φορολογούμενους.

Γ. Στοχευόμενες δημόσιες ενισχύσεις για τη στήριξη των ΜΜΕ, τομέων και κλάδων της ελληνικής οικονομίας που απειλούνται από την χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση.

Δ. Συνεπής και συστηματική χρηματοδότηση του κράτους προς τα Ταμεία Υγείας και κοινωνικής ασφάλισης και αποτροπή της εφαρμογής (Ν. 3863/10) των πολιτικών εξοικονόμησης πόρων που αποβλέπουν να καλύψουν την υποχρηματοδότηση του κράτους με επιδείνωση των όρων, των προϋποθέσεων και του επιπέδου των υγειονομικών και κοινωνικο-ασφαλιστικών παροχών. Ανεύρεση νέων πόρων από το κράτος και από την αποτελεσματική καταπολέμηση της εισφοδιαφυγής για την χρηματοδότηση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και την δημιουργία ασφαλιστικού αποθεματικού για την μακροχρόνια βιωσιμότητα και κοινωνική αποτελεσματικότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης.

Ε. Ενίσχυση της προστασίας των ανέργων με την αύξηση του επιδόματος ανεργίας στο 80% του μισθού ασφαλείας και επιμήκυνση της διάρκειας καταβολής του με πλήρη ιατροφαρμακευτική κάλυψη όλων των ανέργων (επιδοτούμενων και μη). Σχεδιασμός και υλοποίηση ενεργών πολιτικών απασχόλησης σε κατεύθυνση διάσωσης θέσεων εργασίας και δημιουργίας νέων. Οι απαιτούμενες δημόσιες δαπάνες να λειτουργούν υπέρ της ενίσχυσης της εργασίας και όχι ως άτυπη μεταφορά πόρων προς τους επιχειρηματίες.

- ✓ Καμιά περικοπή στη συνολική δαπάνη για καταβολή επιδομάτων ανεργίας (πρόβλεψη μνημονίου για περικοπή 500 εκ.)

- ✓ Κατάργηση της διάταξης του πρόσφατου ασφαλιστικού νόμου σύμφωνα με την οποία εντός 3ετίας μεταφέρονται πόροι του ΟΑΕΔ, της Εργατικής Εστίας και της Εργατικής Κατοικίας στο ΙΚΑ.

ΣΤ. **Αύξηση** των κοινωνικών δαπανών για την υγεία και για την ουσιαστική ανασύσταση του Εθνικού Συστήματος Υγείας. Υλοποίηση προγράμματος επέκτασης των δικτύων δημοσίων μεταφορών στις πόλεις ώστε να μειωθούν δραστικά οι δαπάνες μετακίνησης των εργαζομένων και να ενισχυθεί η εξοικονόμηση ενέργειας. Αύξηση των δαπανών για την Παιδεία στο 5% του ΑΕΠ και στο 3% για την Έρευνα. Ενίσχυση των κονδυλίων για τα προγράμματα πρόνοιας και κοινωνικής προστασίας.

Ζ. **Έκτακτα** και μόνιμα εισοδηματικά μέτρα για τους χαμηλοσυνταξιούχους και χαμηλόμισθους και τ' αντίστοιχα νοικοκυριά που βρίσκονται κάτω από τα όρια φτώχειας. Μέτρα έντασης και έκτασης που θα επαναφέρουν τα εισοδήματά τους τουλάχιστον στην πριν την εφαρμογή των μέτρων του μνημονίου κατάσταση.

Η. **Απαγόρευση των απολύσεων** - διαθεσιμότητας για το διάστημα που θα διαρκεί η οικονομική κρίση. Ποινές για τους εργοδότες που επιβάλλουν υποχρεωτικές άδειες άνευ αποδοχών υπό την απειλή της απόλυσης. Στελέχωση και ενεργοποίηση όλων των ελεγκτικών μηχανισμών επιθεωρήσεων εργασίας για την αυστηρή εφαρμογή της εργατικής νομοθεσίας και της διασφάλισης των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Αυστηρός έλεγχος των στελεχών της επιθεώρησης εργασίας ώστε να υπηρετούν με συνέπεια τα καθήκοντά τους.

Θ. **Αποτροπή εφαρμογής** νομοθετικών ρυθμίσεων και πολιτικών που υπονομεύουν τις Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας, την λειτουργία του ΟΜΕΔ, την σταθερή απασχόληση και την ρυθμισμένη λειτουργία της αγοράς εργασίας και των εργασιακών σχέσεων. Καμιά αλλαγή στο πλαίσιο των ΣΣΕ (εθνικής, κλαδικών και επιχειρησιακών).

Ι. **Εξεύρεση πόρων** με αντίστροφη αναδιανομή εισοδήματος προς όφελος των οικονομικών, αναπτυξιακών και κοινωνικών πολιτικών:

- Αλλαγές στο φορολογικό σύστημα βάσει και της ολοκληρωμένης πρότασης της ΓΣΕΕ
- Δυνητικό αυξημένο αφορολόγητο όριο με την προσκόμιση στοχευμένων αποδείξεων.
- Βελτίωση της φορολόγησης των off-shore εταιριών με έμφαση στις «τριγωνικές» συναλλαγές που οδηγούν πέραν της απώλειας φορολογικών εσόδων σε έκρηξη της ακρίβειας (π.χ. φάρμακα).
- Καμιά μετάταξη των ειδών λαϊκής κατανάλωσης από το χαμηλό στον υψηλό συντελεστή ΦΠΑ.
- Ζετές πάγωμα των τιμολογίων δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών.
- Μείωση του υψηλού συντελεστή ΦΠΑ καθώς αποδεδειγμένα, όχι μόνο δεν απορροφήθηκε από τις επιχειρήσεις αλλά έχει οδηγήσει σε τέλμα την κατανάλωση.
- Να μη νομοθετηθεί ενοποίηση των οργανισμών κοινωνικής πολιτικής (ΟΑΕΔ – Εργ.Εστία – Εργ.Κατοικία) εφόσον δεν υπάρξει εξαντλητικός διάλογος και

συμφωνία. Σε κάθε περίπτωση στους φορείς αυτούς απαιτείται μοντέλο διοίκησης σύμφωνα με τις προγραμματικές σας δεσμεύσεις.

Κύριε Πρωθυπουργέ,

Η αξιολόγηση της κατάστασης της ελληνικής οικονομίας καθώς και οι προτάσεις των δυνάμεων της εργασίας για αναπτυξιακές παρεμβάσεις και για μακροχρόνια προγράμματα βιώσιμης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, βασίζονται στην αναγκαιότητα δυναμικής υπέρβασης των εφαρμοζόμενων πολιτικών του Μνημονίου καθώς και στην εξασφάλιση των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών ισορροπιών, διαμέσου της αναδιανομής του εισοδήματος, της ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας, παράλληλα με την αναγκαιότητα της τεχνολογικής και παραγωγικής αναβάθμισης των επιχειρήσεων και της ελληνικής οικονομίας.

Η επέκταση της λογικής της αγοράς και των δανειστών μας σε όλες τις κοινωνικές οικονομικές δραστηριότητες αποβαίνει μοιραία για τις κοινωνικο – οικονομικές και δημοσιονομικές ισορροπίες. Η γιγαντιαίων διαστάσεων αναδιανομή του εισοδήματος προς όφελος των εχόντων και κατεχόντων αυτονομήθηκε πλήρως από την πραγματική οικονομία και η μόνη οδός για να αποφευχθούν οι καταρρεύσεις τόσο των κεντρικών, όσο και των περιφερειακών – τοπικών οικονομιών είναι η προσφυγή σε δημόσιες πολιτικές και στον δημόσιο σχεδιασμό βασικών αναπτυξιακών επιλογών για την παραγωγή πρωτογενών πλεονασμάτων, την αύξηση της απασχόλησης και του εισοδήματος προς όφελος της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας. Προς αυτήν την κατεύθυνση επιβάλλεται η αποτελεσματική καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και φοροαπαλλαγής και η αναβάθμιση του αναπτυξιακού ρόλου του ιδιωτικού τομέα (επιχειρήσεις, νοικοκυριά) με την αύξηση των επενδύσεων και την αναδιανομή του εισοδήματος.

Οι δυνάμεις της εργασίας προτείνουν την κατά προτεραιότητα υιοθέτηση και υλοποίηση πολιτικών που αναγνωρίζουν ότι:

- Απαιτείται μία δίκαιη και συμβατή με τις κοινωνικές ανάγκες κατανομή του εισοδήματος.
- Η κοινωνία έχει την δυνατότητα να επεξεργάζεται και να υλοποιεί δημόσιες πολιτικές που στηρίζουν την οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον.
- Η προστασία, η στήριξη και η ποιοτική αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και των εργασιακών σχέσεων, αποτελούν καθοριστικής σημασίας προτεραιότητα για την οικοδόμηση της οικονομίας της γνώσης και την εξασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης με εισοδηματική και κοινωνική αποτελεσματικότητα.

**Με τιμή
Για τη ΓΣΕΕ**

Ο Πρόεδρος

Γιάννης Παναγόπουλος

Ο Αν. Γενικός Γραμματέας

Ευστάθιος Ανέστης